

Feiten over de *nieuwe* *drugswet*

factsheet
december 2022

**normaal
over
drugs
.nl**

Feiten over de nieuwe drugswet

Binnenkort behandelt de Tweede Kamer het wetsvoorstel 'Wijziging van de Opiumwet in verband met het toevoegen van een derde lijst met als doel het tegengaan van de productie van en de handel in nieuwe psychoactieve stoffen (NPS) en enkele andere wijzigingen'. Kort gezegd: de nieuwe drugswet. Deze wet zet in één keer drie hele 'stofgroepfamilies' van NPS op de nieuwe Lijst IA en verbiedt daarmee de productie en distributie.

De nieuwe drugswet tilt de strijd tegen drugs naar een nieuw niveau. Voor het eerst worden stoffen verboden waarvan de schadelijkheid en/of psychoactieve werking niet is aangetoond.

Daarom is #normaaloverdrugs de campagne 'Stop de nieuwe drugswet' gestart. Met deze campagne maken wij duidelijk waarom wij - net als de Raad van State, het RIVM en andere experts - kritisch zijn op het stofgroepenverbod.

In deze factsheet beperken we ons tot de feiten over de huidige Nederlandse situatie wat betreft NPS. Hiermee volgen we grotendeels de factsheet van Parlement&Wetenschap, zoals door de vaste commissie van VWS aangevraagd, met hier en daar verdere aanvullingen. Ook laten we zien wat de gevolgen van een vergelijkbare wet zijn in het Verenigd Koninkrijk en Duitsland.

Achtergrond

Het Nederlandse drugsbeleid is de afgelopen jaren steeds harder en repressiever geworden. Deze aanpak gaat gepaard met hoge kosten en heeft als doel drugsgebruik en drugsgerelateerde criminaliteit te verminderen. De vraag is of een harde aanpak deze doelen überhaupt kan bereiken. Het beschermen van de volksgezondheid is immers

ook een belangrijk onderdeel van het beleid. Daarom is het gebruik van drugs niet strafbaar; om te voorkomen dat drugsgebruikers geen hulp meer durven te zoeken omdat ze bang zijn voor sancties. De criminaliteitsbestrijding zet de 'harm reduction' steeds verder onder druk.

De Nederlandse situatie

Juridisch

- Onder de nieuwe drugswet vallen drie stofgroepen. Veel van de NPS vallen onder deze stofgroepen, maar niet alle. Innovaties buiten deze stofgroepen zijn niet uit te sluiten. De verboden stofgroepen:
 - o (1) substanties die zijn afgeleid van 2-fenethylamine (2-fenethylamine zelf is uitgezonderd)
 - o (2) cannabimimetica / synthetische cannabinoïden
 - o (3) substanties afgeleid van 4-aminopiperidine.
- De nieuwe drugswet verbiedt stoffen waarvan niet duidelijk is of die daadwerkelijk schadelijk zijn voor de gezondheid (gemotiveerd vanuit het 'voorzorgsbeginsel'). De Opiumwet (Art.3a.2) schrijft echter voor dat een middel pas wordt toegevoegd 'indien is gebleken dat deze het bewustzijn van de mens beïnvloeden en bij gebruik door de mens kunnen leiden tot schade aan zijn gezondheid en schade voor de samenleving.'
- De strafbaarheid van stoffen die wel onder de wet vallen, maar niet psychoactief zijn is onduidelijk (bron: NOVA).
- Er komt een lijst met veel voorkomende stoffen die onder het verbod vallen. Deze niet-uitputtende lijst moet de leidraad vormen voor handhaving en creëert daarmee rechtsongelijkheid (bron: NOVA).
- De nieuwe drugswet kent geen basis in internationale regelgeving (bron: NOVA).
- Invoering van de nieuwe drugswet om rechtshulp aan Duitsland en België te kunnen bieden is uitholling van de Nederlandse opvattingen wat wel en niet strafbaar zou moeten zijn. De wet is niet eens nodig voor de samenwerking vanwege Europese regelgeving (bron: NOVA).
- De nieuwe drugswet bevat uitzonderingen voor middelen die zijn toegelaten als (dier-)geneesmiddel of voor de productie daarvan. Fabrikanten, groothandelaren, handelaren voor wie een registratieplicht geldt en apothekers vallen buiten het toezicht kader van de Opiumwetontheffing.
- Laboratoria, ziekenhuizen en de verslavingszorg zullen ontheffingen nodig hebben. Onderzoek duurt hierdoor langer en kost meer geld.
- De gebruiker wordt verantwoordelijk gesteld om bij de verkoper te informeren naar de legaliteit. Van de verkoper wordt dus specialistische kennis gevraagd. Hoe een leek moet beoordelen bij welk product die deze vraag moet stellen, blijft onduidelijk.
- De beoogde straf is disproportioneel (bron: NOVA).

Gezondheid

- Er zijn geen duidelijke cijfers over de schadelijkheid van NPS. Er is vaak niet geregistreerd welke NPS precies bij een incident betrokken is en de gevolgen op lange termijn zijn niet bekend. Over het algemeen wordt aangenomen dat de risico's vergelijkbaar zijn met de 'klassieke' drugs waarvan ze de effecten nabootsen, maar deze aanname is een dunne basis voor wetgeving.
- Bij incidenten hebben NPS-gebruikers vaak meer dan één drug gebruikt. Daardoor is de schadelijkheid lastiger toe te schrijven aan een specifieke drug. Bij incidenten is een NPS vaak gebruikt in combinatie met sterke opioïden, waardoor het gevaar van de NPS zelf wordt overschat (bron: TNI).

Prevalentie

- De meeste NPS zijn slechts tijdelijk of sporadisch aanwezig op de markt (bron: EMCDDA). In 2017 is 10 keer NPS aangetroffen bij in beslag genomen drugmonsters en 14 keer bij (vermoedelijke) intoxicaties (bron: ncbi). Er is vaak niet geregistreerd welke NPS precies bij een incident betrokken is.
- De gebruikersgroep is klein.
 - De in 2020 meest gebruikte stoffen zijn 4-FA (0,3% van de Nederlandse volwassenen) en 2C-B (0,6%). Aan de legaliteit van deze stoffen verandert de nieuwe drugswet echter niets, want deze staan al op Lijst 1.
 - Synthetische cannabinoïden, die wel onder de nieuwe drugswet vallen, leveren de meeste problemen op in andere landen (bron: EMCDDA). Deze worden in Nederland echter nauwelijks gebruikt, omdat cannabis goed en regulier beschikbaar is (bron: Trimbos).

EMCDDA: https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/14644/20222419_TDAT22001NLN_PDF.pdf

NCBI: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7079152>

Trimbos: <https://www.trimbos.nl/wp-content/uploads/2022/03/AF1911-Nationale-Drug-Monitor-2021.pdf>

Drugsbestrijding

- NPS wordt niet of nauwelijks gelinkt aan criminele activiteit (bron: P&W).
 - Er is voor 2023 3,9 miljoen euro gereserveerd voor de nieuwe drugswet in de begroting van het ministerie van Justitie & Veiligheid (bron: Tweede Kamer). Volgens de impact-analyse van de Nationale Politie is dat volledige bedrag nodig, waarvan 3,1 miljoen euro structureel. Daarbovenop versterkt deze wet de noodzaak tot herijking en aanpassing van de werkwijze in de hele opsporingsketen, wat ook een flinke investering vraagt. Komt die investering niet, dan is de nieuwe drugswet sowieso 'een dode letter' (bron: Eerste Kamer).
 - De invoering van de nieuwe drugswet betekent een behoorlijke aanpassing van het werkproces van verschillende onderdelen van de politie (bron: Eerste Kamer).
- Enkele voorbeelden:
- Bij het aantreffen van stoffen stijgt de werklust van het Postinterventieteam met 20-25%.
 - De laboratoria moeten op een groot aantal nieuwe stoffen te testen.
 - De werklust van opsporingsonderzoek en materiedeskundigen stijgen respectievelijk met 10-15% en 20-25%.
 - Afvoer, vernietiging en kostenverhaal bedragen 37.500 tot 177.500 euro.
 - Er komen tientallen tot honderden rechtshulpverzoeken bij.
 - Er komen meer bestuurlijke rapportages en analyseverzoeken.
 - Maar de grootste kostenpost zowel qua tijd als geld zit in opleiding van alle betrokkenen.

P&W: https://normaaloverdrugs.nl/wp-content/uploads/2022/10/Factsheet_ParlementWetenschap_generieke-wetgeving.pdf

Tweede Kamer: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2022Z20837&did=2022D44829>

Eerste Kamer: https://www.eerstekamer.nl/overig/20210618/impact_wetswijziging_nieuwe/document

Casus Verenigd Koninkrijk: *Psychoactive Substances Act (PSA)*

- De nieuwe drugswet belemmert medisch en industrieel onderzoek en ontwikkeling, terwijl sommige stoffen therapeutische eigenschappen hebben (bron: NCBI 1).
- Het totaal (gerapporteerde) gebruik van NPS is minder geworden, maar meer (schadelijk) gebruik bij kwetsbare gebruikers (daklozen, gevangeniswezen en jongeren) (bronnen: T&F Online, UK Government 1 en 2).
- Na het verbod zijn illegale straatmarkten en websites ontstaan, die verkopen aan alle leeftijden en schadelijker drugs stimuleren. Kans op overdoses neemt toe en gevestigde criminaliteit profiteert van nieuwe inkomsten (bronnen: BWD, NCBI 2, University of Glasgow, EMCDDA).
- Innovatie in NPS is niet gestopt, de 'game of cat and mouse' gaat door (bron: University of Glasgow).
- Het aantal NPS-gerelateerde doden daalde kortstondig, maar stijgt daarna elk jaar hard. Inmiddels zijn er meer doden dan voor het verbod, meestal kwetsbaren en in combinatie met opioïden (bronnen: University of Glasgow, NRS, UK Government 2, NCBI 3).

NCBI 1: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/24400910/>

T&F online: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/16066359.2020.1730820>

UK Government 1: <https://www.gov.uk/government/statistics/substance-misuse-treatment-for-adults-statistics-2020-to-2021>

UK Government 2: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/deaths/bulletins/deathsrelateddrugpoisoninginenglandandwales/2021registrations#drug-poisonings-from-selected-substances>

BWD: <https://michaellinnell.org.uk/resources/downloads/BWD%20Exec%20Summary%20April%202016%20small%20report%20Sept%2020.pdf>

NCBI 2: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23615495/>

EMCDDA: https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/14644/20222419_TDAT22001NLN_PDF.pdf

University of Glasgow: <https://theses.gla.ac.uk/82112/7/2021BurgessLLMR.pdf>

NRS: <https://www.nrscotland.gov.uk/files/statistics/drug-related-deaths/20/drug-related-deaths-20-pub.pdf>

NCBI 3: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8600590/>

Casus Duitsland:

Neue-psychoaktive-Stoffe-Gesetz (NpSG) (bron)

- De nieuwe drugswet heeft geen effect gehad op de totale mate van consumptie van NPS.
 - Sommige consumenten ervoeren lagere kwaliteit (bad trips) en stapten daarom over op gevaarlijker NPS, klassieke drugs of veranderden alleen van leverancier.
- De nieuwe drugswet heeft geen effect gehad op de beschikbaarheid van NPS.
 - Lagere verkoop op straat en in digitale Head-Shops wordt gecompenseerd door nieuwe online shops en import uit het buitenland.
 - Middelen versterkt met NPS bevatten ook stoffen die al verboden waren onder de Opiumwet (BtMG).
- Het 'Hase-und-Igel-Spiel' gaat door. Er worden steeds meer stoffen gesignaleerd die buiten de nieuwe en oude wet vallen.

Bron: <https://www.deutsche-apotheker-zeitung.de/ Resources/>

Persistent/2/3/8/4/238462e609a73bfc9ff7b66cc441d3b663d471b9/19_14_0228_BMG_Abschlussbericht%20EVA%20NpSG.pdf